

Het Concertgebouw (1)

Achter de schermen van een concertzaal

Ron Brouwer

Na een loopbaan in de architectuur en een zelfstandig bestaan als restauratiearchitect kwam Jan Henk van Weerd in februari 1992 in dienst van het kort daarvoor grondig gerenoveerde Concertgebouw in Amsterdam. Als hoofd Facilitaire Dienst heeft hij een unieke kijk op de faciliteiten die het monumentale muziektheater zijn gasten biedt.

Het Concertgebouw in Amsterdam is een naamloze vennootschap. Hoofd Facilitaire Dienst (FD) is Jan Henk van Weerd. 'De N.V. is eigenaar van het pand. Beslissingen over het gebruik nemen we zelfstandig. De missie van het concertgebouw is om een onvergetelijke muzikale ervaring te bieden aan zoveel mogelijk mensen door een ruim en gevarieerd muzikaal aanbod van topniveau, dat recht doet aan de wereldberoemde akoestiek van de zalen. Onze waarden zijn gericht op het inspireren van publiek en musici, het innoveren met respect voor traditie en het continu streven naar de hoogste kwaliteit. Een gastvrij onthaal en een uitstekende service in een uitnodigend gebouw staan hoog in het vaandel. Dat biedt naast muziekvoorstellingen allerlei activiteiten, oorspronkelijk ten behoeve van de Amsterdamse bevolking, tegenwoordig vaak van nationaal en internationaal allooi. Het streven is er steeds op gericht om de zalen vol te krijgen. En met zo'n 900 voorstellingen per jaar en veel overige evenementen slagen we daar goed in. Het Concertgebouw biedt tevens een uitgebreid educatieprogramma, waarvoor de FD de voorzieningen realiseert.' 'In wezen zijn wij een verhuurbedrijf', zegt Van Weerd. Onze programmastichting, het Concertgebouworkest en andere huurders faciliteren wij binnen de mogelijkheden van het gebouw. Zaken als technische haalbaarheid en op- en afbouwtijd maken daar deel van uit. De zaal verhuren we leeg; dan is die ook het mooist. Vaste theaterfaciliteiten omvatten het podium- en zaallicht, maar ook voorzieningen als verwarming, ventilatie en koeling zijn van belang tijdens een uitvoering. We beschikken over een beperkt licht- en geluidsassortiment. De zaal heeft overigens zijn be-

perkingen. Sommige artiesten kunnen we niet accommoderen. Rookmachines zijn uit den boze; onderzoek heeft aangetoond dat de rook - meestal samengesteld op paraffinebasis - de orgelpijpen schaadt.'

Slijtage

De FD kent een technische dienst, die zich bezighoudt met de gebouwtechnische en theatertechnische zaken en een operationele dienst, verantwoordelijk voor schoonmaakonderhoud, inrichting, beveiliging, veiligheid en alles wat in de zalen en foyers klaargezet moet worden. De bezoekersfaciliteiten omvatten de foyers, zitplaatsen, garderobefaciliteiten, ontvangstruimten voor sponsors, het klimaat in de zalen en meeluisterfaciliteiten voor de zaalactiviteiten, zodat laatkomers kunnen zien wat in de zaal gebeurt voordat ze naar binnen kunnen. Parkeergelegenheid is gelimiteerd tot zes plaatsen voor eigen gebruik. Met het GVB zijn afspraken gemaakt met betrekking tot de (gratis) bereikbaarheid van het Concertgebouw. Faciliteiten ten behoeve van de podiumkunstenaren omvatten naast de drie zalen drie solistenkamers, twee dirigentenkamers, kleedkamers voor de orkestleden, stemkamers voor strijkers, houtblazers, koperblazers en bassen. Vocalisten gebruiken meestal de solistenkamers en repeteren in de zaal of de antichambre op de eerste verdieping. Het Concertgebouw - met meer dan 800.000 bezoekers per jaar - is voortdurend aan slijtage onderhevig. 'Het in- en uitrijden van flightcases gaat bijvoorbeeld niet altijd even voorzichtig en dat betekent correctief onderhoud. Verschillende zaken zijn uitbesteed. De grote drie zijn GTI voor de installatietechniek, Burgers

Foto Levin den Boer - Persforuun

Jan Henk van Weerd

Ergon voor de electra en Kone voor de liftsystemen. Schoonmaak is gedeeltelijk uitbesteed aan Teico. Na afloop van een concert op zondagavond en door de week kunnen we het zelf doen. Databekabeling - we zijn nu over aan het gaan op Cat6 - betekent hier zoeken naar de juiste weg en die is niet altijd de kortste. Letterlijk tussen de bedrijven door worden er binnen een masterplan, dat is ontworpen door het architectenbureau Merckx-Girod, steeds gedeeltelijke, structurele onderhoudsprojecten uitgevoerd.

Afzonderlijk ventileren

De betrokkenheid van FD bij het primair proces is groot: 'We proberen onze gasten maximaal terwille te zijn. In feite zijn de meeste gasten niet onze reekse gasten, maar die van onze opdrachtgever, maar we beschouwen deze gasten als de onze.' Een ontvangend theater als het Concertgebouw wordt geconfronteerd met uiteenlopende wensen en eisen van de reizende artiesten, orkesten en producties. De FD probeert daar zoveel mogelijk aan tegemoet te

komen: 'Een bekende Amerikaanse sopraan wenste dat er niet geventileerd werd in de zaal, omdat haar stem daar mogelijk onder zou lijden. CO₂-berekeningen hebben echter aangetoond dat ventilatie cruciaal is voor het welbevinden van het publiek. Door gescheiden ventilatie boven het podium en in de zaal kunnen we beide zaaldelen afzonderlijk ventileren.' De FD heeft ook invloed op risicovolle verhuringen, evenementen of bezoekers. 'Wanneer het Concertgebouw bijvoorbeeld koninklijk bezoek verwelkomt, wordt in samenwerking met de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) een draaiboek opgesteld.' Specifieke facilitaire wet- en regelgeving is deels landelijk voorgeschreven en deels branchegerelateerd. 'Het zou echter te ver strekken om voor elke afzonderlijke concert een RIE en een PRIE op te stellen; daarvoor hanteren we een standaard. De branchevereniging VSCD heeft richtlijnen voor zaken zoals geluid en Arbo opgesteld. Samen met onze akoestische adviseur onderzoeken wij momenteel welke gevolgen schadelijk geluid kan hebben voor onze medewerkers. Valgevaar hadden we al eerder onder controle. Op de daken is valbeveiliging aangebracht. Er zijn regels voor het vervangen van lampen op grote hoogte, voor het podium. Het meest risicovol is op- en afbouw.' Maatschappelijk verantwoord ondernemen is ingebed in de huidige missie. 'Het gebouwbeheersysteem is recentelijk onderzocht en er zijn energiebesparende maatregelen getroffen. In ons geval betekent het vaak een voortdurend gevecht tussen esthetische en duurzame oplossingen. Een functie als deze is uniek. Het is mijn taak om ervoor te zorgen dat, wanneer de deuren van het Concertgebouw opengaan, alles in optimale staat verkeert.'

Met dank aan Dennis Koelman, hoofd Facilitaire Zaken, Beatrixtheater, Utrecht.

> Kengetallen

- Bouwperiode 1882 – 1888; opening 11 april 1888
- Renovatie 1986 – 1988 (nieuwe fundering, nieuwe aanbouw, nieuwe kelder)
- Budget per jaar circa 22 miljoen euro (inclusief programmastichting)
- Budget FD per jaar circa 3,5 miljoen euro (inclusief personeel; 47 fte)
- Budget projecten per jaar variabel (circa 2 milj. euro in 2008)
- 3 zalen: Grote Zaal (1204 m²; 21.672 m³, 1964 zitplaatsen, vlakke vloer is stoelenvrij te maken), Kleine Zaal (240 m²; 2.880 m³; 437 zitplaatsen) en Koorzaal (maximaal 150 personen; vlakke vrije vloer)
- 13 publieksfoyers, maximaal aantal gasten totaal 3000
- Totaal aantal m²: ongeveer 17.500 m² (inclusief 1000 m² kantoorvloer)
- Totaal m² publieksgebied: ca. 6.500 m²
- Gebruik: concerten (klassiek, jazz en wereldmuziek), diners, (besloten) feesten, recepties, vergaderingen, congressen, et cetera.